

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.labinet.org.ua

ІнфоЦентр

Аналіз міжнародного досвіду управління реалізацією державної політики у сфері розвитку МСП

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-
дослідницьким центром на запит
народного депутата України

Країна	Фактори, які сприяють розвитку підприємництва	Державна політика розвитку підприємництва	Державна стратегія розвитку малого та середнього бізнесу	Державні органи, відповідальні за розвиток малого та середнього бізнесу	Програми сприяння та підтримки малого та середнього бізнесу
Польща	<p>- Високий рівень освіченості підприємців; - вкладення капіталів особами, які повернулися з-за кордону.</p>	<p>- Спрощення адміністративних процедур та зменшення адміністративних навантажень; - збільшення доступності зовнішніх джерел фінансування; - просування експорту і збільшення інноваційності підприємств.</p>	<p>- Підвищення інноваційності малих підприємств; - вдосконалення системи навчання і підготовки кадрів для малого підприємництва; - сприяння пошукові фінансових джерел для бізнесу; - дерегулювання економіки та мінімізація бюрократичних процедур; - сприяння експортній діяльності малих підприємств. Ефективні стратегічні інструменти: - спеціальні економічні зони; - промислові і технологічні парки; - інкубатори підприємництва; - кластери; - позичкові і гарантійні фонди; - підтримка місцевих ініціатив.</p>	<p>Міністерство економіки, Польське агентство розвитку підприємства (ПАРП) є урядовим агентством, яке підпорядковується відповідному міністрові з питань економіки. Завданням Агентства є управління фондами з бюджету держави і Європейського Союзу. ПАРП є ініціатором створення мережі регіональних центрів сприяння малим і середнім підприємствам, загальнопольської системи послуг для малих і середніх підприємств.</p>	<p>Фонди ЄС, Республіканські програми, регіональні програми.</p>
	<p>В 2014 р. у Польщі було зареєстровано 3,6 млн мікропідприємств (94,7% від кількості всіх зареєстрованих суб'єктів), 0,17 млн малих фірм (4,4%).</p>				
	<p>Частка малих та середніх підприємств у створенні ВВП становить майже 54%.</p>				
	<p>Мале підприємництво здебільшого представлене в таких галузях, як оптова та роздрібна торгівля, послуги, будівництво, промислове виробництво та охорона здоров'я. Специфікою польського малого бізнесу є те, що 40% новостворених підприємств засновуються жінками.</p>				
Франція	<p>Малий бізнес Франції залежить від умов і факторів, які мають місце в Європейському Союзі. Високий рівень конкуренції і боротьба за ринки зумовлює малі підприємства широко впроваджувати інновації та підвищувати свій потенціал.</p>	<p>- Спрощення процедури створення нових підприємств та інфраструктури для їх роботи; - сприяння більш інтенсивному фінансуванню діючих малих підприємств; - податкові пільги на вкладення засобів у розвиток малого</p>	<p>- Вдосконалення системи навчання та перепідготовки спеціалістів для малого бізнесу; - стимулювання інноваційної діяльності, допомога в трансферті нових і високих технологій для підвищення експортних можли-</p>	<p>Міністерство малого і середнього бізнесу, торгівлі та ремісництва, яке має свої регіональні відділення.</p>	<p>Програми реалізуються державними та уповноваженими партнерськими організаціями.</p>

	<p>У Франції частка малого та середнього бізнесу у ВВП складає 50%.</p>	<p>бізнесу; – підготовка кваліфікованих управлінських кадрів для підприємств малого бізнесу.</p>	<p>востей малих підприємств; -поліпшення взаємодії органів влади, партнерських і громадських організацій з метою ефективної реалізації національних і європейських програм підтримки і розвитку бізнесу; – дерегулювання економіки і мінімізація бюрократичних процедур в підприємстві; – усесторонній розвиток інформаційних технологій і електронного бізнесу.</p>		
	<p>На сьогодні у Франції зареєстровано біля 3 млн. малих підприємств, з яких половина працює у сфері послуг.</p>				
	<p>Майже половина нових робочих місць, які створюються в країні, припадає саме на підприємства малого бізнесу.</p>				
<p>Німеччина</p>	<p>-Прогрес в розвитку інфраструктури та засобів зв'язку; – підвищення загальноосвітнього рівня людей з одночасним нагромадженням досвіду роботи у великих компаніях; – сприяння малими підприємствами вирішенню питань безробіття; – розширення сфери послуг.</p>	<p>-Забезпечення умов для розвитку і зростання «середнього класу»; – підвищення зацікавленості молоді в підприємницькій діяльності; – створення навчальної бази при вищих і середніх навчальних закладах для навчання та практичної підготовки молоді до активної підприємницької діяльності; – посилення фінансової допомоги і технічне сприяння підприємствам-початківцям для забезпечення їх стійкого розвитку та подальшого росту; – зниження бюрократичних бар'єрів, полегшення доступу до ре-сурсів і нових</p>	<p>-Поліпшення умов заснування бізнесу «start-up»; – зростання малих і середніх підприємств; – зміцнення технологічних можливостей малих і середніх підприємств.</p>	<p>Органи влади на рівні федерації, федеральних земель, міських і земельних округів. Важливі функції з підтримки малого бізнесу передані інститутам публічного права, зокрема спеціалізованим банкам та торгово-промисловим палатам.</p>	<p>Програми допомоги для діючих малих і середніх підприємств складаються з двох блоків програм — для «здорових» компаній і компаній-банкрутів. Для «здорових» компаній пропонуються програми стабілізації розвитку, програми інвестиційного розвитку та програми підтримки ліквідності та кредитів. Для компаній-банкрутів пропонується програми підтримки управління у кризових</p>
	<p>У Німеччині малі і середні підприємства становлять 99,7% всіх комерційних підприємств і створюють майже 50% ВВП.</p>				
	<p>2/3 робочих місць створюються за рахунок малого підприємництва.</p>				

	<p>Особливістю німецьких малих підприємств є те, що на них майже 4/5 всієї молоді отримують кваліфікацію і майже 70 % випускників вищої школи розпочинають свою трудову діяльність.</p>	<p>технологій; – стимулювання ділового та інноваційного потенціалу сектору малих підприємств в сфері науково-дослідницьких та дослідницько-конструкторських робіт шляхом переважного застосування заходів непрямої підтримки.</p>			<p>ситуаціях і перезавантаження, програми порятунку та реструктуризації (кредити), забезпечення ліквідності, консультування з питань подолання фінансових труднощів, сприяння в працевлаштуванні осіб, що вивільнюються.</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Великобританія</p>	<p>Сприятливі умови для приватного підприємництва.</p>	<p>-Збільшення експортних можливостей; – надання допомоги в трансферті технологій; – підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного бізнесу порівняно з імпортом; – поліпшення доступу до довготермінових кредитів на реконструкцію, придбання обладнання, виробництво нових конкурентоспроможних товарів та послуг; – поширення інформації про різні державні, регіональні й приватні програми, націлені на підвищення конкурентоспроможності малих підприємств; – забезпечення аналізу і представлення інтересів малих підприємств на торгових переговорах.</p>	<p>Підвищення культури підприємництва і ділових відносин; – активізація процесів зародження нових підприємств, створення умов для їх прискореного і подальшого розвитку; – поліпшення доступу до фінансових ресурсів; – розвиток підприємництва в депресивних районах і в окремих соціальних групах; – залучення підприємництва до активного використання державних служб (інформація, маркетинг, держзамовлення, експорт і т.п.); – розробка ефективних заходів державної політики і регулювання підприємницької діяльності; – підвищення рівня дослідження ринку малого і середнього бізнесу та оцінки його стану.</p>	<p>Міністерство торгівлі та промисловості, у складі якого утворений спеціальний орган з підтримки і розвитку малих підприємств The Small Business Service (SBS), що має регіональні відділення на місцях. При Міністерстві функціонує Стратегічна Рада малих і середніх підприємств.</p>	<p>4 програми: 1) програми консультування нових і діючих фірм (передбачає впровадження регіональних програм розвитку); 2) програми надання фінансової допомоги (бізнесу і муніципалітетам); 3) регіональні програми допомоги дрібним фірмам у Шотландії, Уельсі, Північній Ірландії; 4) програми, що стимулюють експортну діяльність дрібних фірм. У Великобританії діє жорстка система контролю над діяльністю підприємств, яка протидіє будь-яким неправомірним діям з боку бізнесу.</p>
	<p>У Великобританії малий і середній бізнес становить 96%, охоплює зайнятість робочої сили 25% і виробляє 20% ВВП.</p>				
	<p>80% становлять невеликі компанії, в яких працює менше 50 осіб.</p>				
<p>Значна частка малих підприємств є у сільському господарстві.</p>					

США	Гнучка податкова система та заходи зі збереження добросовісної конкуренції на ринку товарів та послуг.	Механізми державної політики у сфері розвитку малого підприємництва формуються відповідно до тих завдань, які держава ставить перед собою відповідно до етапу економічного розвитку.	-Збільшення експортних можливостей; – надання допомоги в трансферті технологій; – підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного бізнесу порівняно з імпортом; – поліпшення доступу до довготермінових кредитів на реконструкцію, придбання обладнання, виробництво нових конкурентоспроможних товарів та послуг; – поширення інформації про різні державні, регіональні й приватні програми, націлені на підвищення конкурентоспроможності малих підприємств; – забезпечення аналізу і представлення інтересів малих підприємств на торгових переговорах.	Адміністрація малого бізнесу (SBA), яка має численні регіональні відділення, що взаємодіють з Центрами розвитку підприємництва (створюються разом з університетами або адміністраціями). Основними функціями SBA є: – забезпечення доступу малих і середніх підприємств до фінансових ресурсів; – надання інформаційних, освітніх і консультаційних послуг; – забезпечення доступу до виконання держзамовлень; – захист інтересів малих підприємств.	Для фінансового забезпечення програм та ініціатив щодо розвитку малого бізнесу використовуються різноманітні форми поєднання коштів бюджетів різного рівня із залученням приватного капіталу та ресурсів недержавних організацій.
	В США на малі підприємства припадає 35% чистого доходу, 30% всього експорту, 50% зайнятих у приватному секторі країни. Малі підприємства створюють більше 50% ВВП .				
	Мале підприємництво представлене практично у всіх сферах — <i>в торгівлі, фінансовій сфері, у виробничому секторі, в галузі соціальних послуг, у сфері інновацій та консалтингу.</i>				
Японія	Японська модель розвитку малого бізнесу відзначається тісною взаємодією між малими й великими підприємствами.	Одним із напрямків державної політики щодо малого підприємництва є постійне оцінювання її ефективності шляхом	-Ведення системи гнучкого управління економікою; – посилення підтримки інноваційної діяльності;	Відповідне управління Міністерства торгівлі й промисловості. В країні діє чотириланкова	Місцеві та центральні органи влади стимулюють становлення та розвиток підприємств малого бізнесу за

<p>Великі відомі на світовому рівні концерни становлять тут тільки вершину економічного айсбергу, а його основна частина – малі підприємства. На них припадає близько 55% реалізованої продукції. Функціонує 6,5 млн невеликих підприємств, або 90% від загальної їх кількості. Працюють близько 40 млн людей. Зайняте у малому бізнесі 85% працездатного населення Японії створює майже 90%-ВВП.</p>	<p>діагностування стану розвитку малого підприємництва.</p>	<p>– посилення стійкості та розвиток систем економічної безпеки малих підприємств; – поліпшення умов праці та соціального забезпечення в секторі малих підприємств; – збільшення мобільності трудових ресурсів у сфері послуг; – спрощення доступу до фінансових ресурсів та акціонерного капіталу; посилення взаємодії структур підтримки та розвитку малого бізнесу.</p>	<p>система підтримки малого підприємництва — центральний уряд, місцеві органи влади, великий бізнес та самостійні об'єднання малих підприємств.</p>	<p>допомогою субсидій (надаються виключно на науково-технічні програми), позик, кредитних гарантій, податкових пільг, надання допомоги в навчанні кадрів та полегшення доступу до інформації.</p>
<p>Половина малих підприємств є індивідуальними. Найбільшого поширення малий бізнес набув у будівництві, легкій промисловості, сфері послуг.</p>				

Рекомендації та висновки для України

- **Мале підприємництво є важливим соціально-економічним та політичним фактором розвитку країни, а тому потребує стратегічного підходу до управління його розвитком з боку органів влади.**
- **Стратегія розвитку малого підприємництва повинна будуватися відповідно до загальної економічної стратегії розвитку країни з урахуванням її специфіки, стратегічного призначення, ролі підприємництва в господарському комплексі країни, ресурсних можливостей. За часом реалізації стратегія повинна узгоджуватися із загальною стратегією країни.**

- Робота над стратегією розвитку малого підприємництва повинна будуватися поетапно. Основою для визначення мети, пріоритетних цілей та операційних завдань є результати оцінювання сильних та слабких сторін сектору малого підприємництва, зовнішніх сприятливих можливостей та небезпечних загроз для його розвитку.
- Зарубіжний досвід засвідчує необхідність встановлення мети стратегії розвитку малого підприємництва з позиції найбільш узагальненого кінцевого результату. Найчастіше метою таких стратегій є підвищення добробуту та рівня життя населення, що є, безперечно, метою суспільного розвитку й метою дій влади, якщо вона виражає народні інтереси.

Узагальнивши досвід досліджених країн, можна визначити такі пріоритети:

- створення в країні, зокрема в регіонах, конкурентоспроможного підприємницького середовища;
- ефективний перегляд чинних регуляційних норм українського законодавства;
- спрощення доступу до кредитних ресурсів та оренди державного та муніципального майна;
- нарощення інноваційного рівня малих підприємств, розвиток кооперації малого та великого бізнесу;
- забезпечення захисту прав суб'єктів МСП у стосунках з контролюючими органами;
- сприяння пріоритетним галузям у секторі малого підприємництва, що визначатимуть конкурентоспроможність економічного комплексу регіону.

Використані джерела

1. Міжнародний досвід регулювання та підтримки малого підприємництва/ Деренько О. А. –УДК 334.71: 330.33, 2012. –95-99 с.
2. Заярна Н. М. Міжнародний досвід підтримки малого бізнесу та сучасні українські реалії. / Н. М. Заярна // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1. – С. 198 – 201.
3. Шайдюк І. Є. Європейський досвід державного регулювання та підтримки малого підприємництва. / І. Є. Шайдюк // Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції «Концептуальні засади формування менеджменту в Україні», Київ, Одеса, Стамбул, 17-22 травня 2010 р. – С. 246 – 252.
4. Зарубіжні практики розробки стратегій розвитку малого підприємництва на регіональному рівні / Бей О., Томсон Г. – К.: К.І.С., 2014. – 48 с.
5. http://studme.com.ua/13560615/ekonomika/malyy_biznes_rubezhom.htm
6. <http://www.ebrd.com/ukraine.html>
7. http://europa-torgivlia.org.ua/sme_help/

*Інформацію підготувала Оксана Савчук,
аналітик ЄІДЦ*